

Posouzení školní zralosti a připravenosti předškolního dítěte

Pokusím se v následujícím textu popsat základní oblasti, které jsou důležité pro posouzení školní zralosti a připravenosti předškolního dítěte.

1. Tělesná vyspělost a zdraví

Tělesně vyspělé dítě je odolnější, lépe se přizpůsobí zvyšujícím se nárokům, lépe se adaptuje. Nástup do školy je jednoznačně vhodné zvážit u dětí s vývojovým opožděním (děti předčasně narozené, s pozdním nástupem řeči, opožděným motorickým vývojem, děti hyperaktivní a instabilní). Důležitá je také míra nemocnosti – často nemocné dítě vypadá z kolektivu, stále se musí znovu začleňovat, adaptovat se na změny, nestihá sledovat učivo, látku pak musí dohánět doma s rodiči, což mu znesnadňuje jeho zařazení i přirozený rozvoj schopností.

Nutné je zvážit jeho tělesnou konstituci – váhu i výšku – vždy však v kontextu konstituce rodičů. Drobní rodiče budou mít pravděpodobně drobnějšího předškoláka a nemusí to být otázka tělesné nevyzrálosti.

2. Motorická obratnost

Do této oblasti patří celková tělesná obratnost - hrubá motorika, kterou mohou rodiče snadno sledovat doma i na hřišti (běh, skok, chůze po schodech, zdolávání překážek, koordinace končetin, rovnováha, hra s míčem,...), dále pak obratnost rukou - jemná motorika, např. při práci s plastelínou, navlékání korálků, stříhání, lepení, hra s kostkami a stavebnicemi, používání různých nástrojů, zapínání zipu a knoflíků, případně zavázání tkaniček a grafomotorika, tedy práce s tužkou. Dítě by mělo ovládat čáru a její směr (součinnost ruky a oka) a správný úchop tužky. Zápěstí by mělo být dostatečně uvolněné, pohyb plynulý. Dítě by mělo mít o kresbu zájem, mělo by spontánně a tvořivě kreslit, vybarvovat a respektovat hranice čáry, příliš nepřetahovat, nakreslit základní kresbičky jako např. mámu, tátu, sluníčko, domeček, podle předlohy nakreslit základní geometrické tvary, napodobit tiskací písmena, spojit dva body souvislou čarou svisle i vodorovně.

Pokud má dítě tendenci ruce v činnostech střídat a není zcela jasné, která ruka je dominantní, je nutné včas rozhodnout, kterou rukou dítě bude v 1. třídě psát, zjistit tzv. lateralitu. Žádoucí je v tomto případě konzultace s odborníkem, a to i v případě, že nezvažujete odklad školní docházky.

3. Řeč

Předpokladem zahájení školní docházky je srozumitelná výslovnost, vada výslovnosti jedné či dvou hlásek však nejsou vždy nutně předpokladem odložení docházky, je nutné se však poradit s odborníkem. Nesprávná výslovnost nebo výraznější artikulační neobratnost může ovlivnit nácvik v oblasti čtení i psaní.

Dále je třeba dostatečně rozvinutá slovní zásoba, dítě by mělo být schopno mluvit v rozvinutých větách a souvětích bez výraznějších obtíží ve skladbě věty či tvarech slov, většinou již správně gramaticky. Řekne si o to, co potřebuje, vyjádří děj, spontánně povypráví co se dělo ve školce, u babičky, řekne básničku nebo zazpívá písničku apod.

4. Pozornost a pracovní návyky

Dítě by mělo být schopné vydržet pracovat 10 - 15 minut, zůstat u úkolu a dokončit ho i v případě, že ho příliš nebaví. Mělo by zvládnout naslouchat vyprávění druhého, vydržet na místě, sledovat instrukce k činnosti a vyslechnout je až do konce.

V předškolním věku již dítě pracuje na jednotlivých úkolech více usilovně a pečlivě, záleží mu na výsledku a následném ocenění. Je schopno pokračovat v práci i v případě drobných nezdarů. Dokáže již pracovat kratší dobu samostatně, bez individuálního vedení a pomoci dospělého.

5. Rozumové předpoklady

Do této oblasti patří zejména vědomosti, znalosti, intelektové schopnosti. Dítě by mělo zvládnout pojmenovat věci běžné potřeby, zvířata, barvy, základní geometrické tvary, chápat posloupnost dnů, základní pojmy týkající se času (den-noc, části dne, včera, dnes, zítra, den, týden, měsíc, rok, roční období), orientovat se v prostoru (nahore, dole, vlevo, vpravo, daleko, blízko, pod, nad, před, za, mezi,...), orientovat se na vlastním těle. V předmatematických představách již posoudí množství, velikost, případně pořadí, odpočítá předměty, orientuje se přibližně v oboru do 6, hraje bez výraznějších obtíží domino s puntíky a člověče nezlob se. Chápe již, jak se tvoří protiklady (malý-velký), nerovnosti (vyšší než - kratší než), stupňování (nízký- nižší – nejnižší), shodnost (stejný, tak velký jako).

Zraková percepce - zrakem odliší nestejně obrázky (dle velikosti, tvaru, případně natočení v prostoru), vyhledá dvojici stejných obrázků, najde rozdíly, zvládne hrát pexeso.

Sluchová percepce - dokáže roztleskat slovo na slabiky (vnímá rytmus slova), pojmenuje první hlásku ve slově, případně pozná poslední písmenko u jednodušších slov. Posoudí, jestli jsou dvě slova stejná nebo jiná, vyhledá a vytvoří rým. Dítě je schopno si zapamatovat řadu slov, krátkou básničku, říkanku, doplnit vámi vyprávěnou pohádku, pamatuje si základní domluvená pravidla.

Hmatové vnímání - hmatem rozpozná předměty podle jejich tvaru, vlastností, je schopno je podle hmatu třídit.

6. Emoční zralost, sociální zralost, sebeobsluha, samostatnost

Dítě je schopno odloučit se bez výraznějších obtíží od rodičů, pracovat samostatně bez jejich přítomnosti, začlenit se do kolektivu vrstevníků, navazovat komunikaci. Zřejmě musí být jistá míra odolnosti – můžeme posoudit např., jak se vyrovnává s prohrou nebo překážkami stojícími v cestě k jeho cíli, jak se vyrovnává se změnami, jak se adaptuje na nové prostředí, jak je schopno komunikovat s novými lidmi. Užitečné je sledovat, jak se vaše dítě chová k paní učitelce v MŠ (jak moc lpí na učitelce a dožaduje se její pozornosti, jak se podřizuje požadavkům, míra plachosti, nesmělosti, jak si umí říct o pomoc) a také k ostatním dětem (přizpůsobivost při hře, kooperace, schopnost rozdělit se, pomáhat mladším, aktivita, trpělivost, jestli umí ustoupit, jestli se umí prosadit, jak řeší konfliktní situace,...).

V oblasti sebeobsluhy a samostatnosti by dítě mělo být schopno samo se obléknout a obout, zvládne základní osobní hygienu, uklidí si po sobě po jídle, po hře, apod. V této oblasti hraje významnou roli rodinná výchova a to, k čemu je doma dítě vedeno.

Sociálně zralé dítě navazuje kontakty s vrstevníky, umí si s nimi přiměřeně hrát, je však schopno si hrát i samostatně. Rozdělí se, zvládá základní pravidla slušného chování - pozdravit, rozloučit se, poprosit, poděkovat, neskákat do řeči, počkat až na něj přijde řada, respektovat pravidla hry, chovat se přiměřeně situaci (v obchodě, u lékaře, mezi dětmi na hřišti, u jídla, na návštěvě,...), odliší postavení autority od kamaráda, chápe, že nemusí mít všichni stejný názor na věc a snaží se to respektovat, vyrovná se s prohrou nebo případným neúspěchem.

Většina dětí se do školy těší, i když jsou samozřejmě i výjimky. Vztah ke škole a motivace dítěte se výraznou měrou tvoří právě v předškolním roce v MŠ a jsou ovlivněny výchovou a rodinným stylem. Pokud má dítě staršího sourozence, jistě již před vstupem do školy tuší, co jej čeká a jeho postoj se může odvíjet i od postoje staršího brášky nebo sestřičky (v pozitivním i negativním slova smyslu).

Šestileté dítě se vyvíjí velmi rychle, co nezvládne v době zápisu do školy, může zvládnout již dva měsíce na to. Záleží především na vás, rodičích, kolik času věnujete svému dítěti – hře, povídání si s ním, společným aktivitám, ale také seznámení se školou a školními povinnostmi. Děti jsou přirozeně zvědavé, mají tendenci se učit a poznávat svět i nové věci kolem sebe. Do školy si pak přinášejí nejen své vrozené schopnosti, ale i to, co jste do nich vložili vy, rodiče.

Dítě, které je dobře vedené a na nástup do školy zralé a připravené, má výborný předpoklad k tomu, že škola bude pro něj především zdrojem nových informací, radosti z poznání, místem pro navazování nových přátelství a možností jeho rozvoje.

Autor: Mgr. Hana Trtílková – psycholog

Text byl publikován na webu v rámci rozsáhlejšího materiálu o problematice školní zralosti, s nímž se můžete seznámit [ZDE](#)